

REZULTATI ISTRAŽIVANJA O SEKTORSKI SPECIFIČNIM TEMAMA

Sažetak

Agencija za
strukovno obrazovanje
i obrazovanje odraslih

REZULTATI ISTRAŽIVANJA O SEKTORSKI SPECIFIČNIM TEMAMA - Sažetak

Nakladnik:

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih

Amruševa 4, 10000 Zagreb, Hrvatska

+ 385 1 6274666

ured@asoo.hr

www.asoo.hr

Za nakladnika:

Mile Živčić, ravnatelj

Urednice: Ružica Jurčević, Ana Lesko

Grafička priprema:

Anavi, obrt za grafički dizajn i usluge, vl. Ivana Crnojevac

Tisak:

OG GRAFIKA d.o.o.

Naklada:

500 primjeraka

Zagreb, 2019.

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001035933.

ISBN 978-953-8065-19-4

9

789538

065194

Gospodarski sustav – poslodavci (kvalitativno istraživanje)	5
1. Ciljevi istraživanja i metodologija.....	6
2. Kratki sažetak istraživanja.....	7
3. Pregled rezultata: gospodarski sustav – poslodavci.....	11
3.1. Praktična nastava s učenicima i suradnja s mentorima.....	11
3.1.1. Suradnja poslodavaca i škola.....	11
3.1.2. Sugestije za poboljšanje suradnje poslodavaca i škola.....	12
3.1.3. Suradnja poslodavaca s nastavnicima – mentorima.....	13
3.1.4. Primanje učenika na učeničku praksu i izazovi.....	15
3.2. Opremljenost škola i uključenost poslodavaca u opremanje.....	19
3.3. Sudjelovanje poslodavaca u stručnom usavršavanju strukovnih nastavnika.....	21
3.3.1. Uključivanje nastavnika u poslovanje poduzeća / obrta:.....	21
Pozitivne i negativne reakcije.....	
3.3.2. Izazovi vezani uz uključivanje nastavnika u poslovanje poduzeća / obrta.....	25
3.4. Sudjelovanje u osmišljavanju programa za stručno usavršavanje nastavnika.....	28
Županijski Upravni odjeli za obrazovanje (kvalitativno istraživanje)	31
4. Ciljevi istraživanja i metodologija.....	32
5. Kratki sažetak istraživanja.....	33
6. Pregled rezultata: gospodarski sustav – županijski Upravni odjeli za obrazovanje.....	36
6.1. Razvoj županije kroz kvalitetu i uspješnost strukovnih škola.....	36
6.2. Financiranje strukovnih škola.....	37
6.2.1. Financiranje strukovnih škola: područja ulaganja županija.....	37
6.2.2. Financiranje strukovnih škola: područja i segmenti koje županije preferiraju prilikom razmatranja dodatnih ulaganja.....	38
6.2.3. Izvori / osiguravanje sredstava za financiranje.....	39
6.2.4. Izazovi u financiranju strukovnih škola.....	40
6.3. Opremljenost strukovnih škola.....	42
6.3.1. Opremljenost strukovnih škola: uvid u trenutno stanje.....	42
6.3.2. Uloga županija u opremanju strukovnih škola.....	43
6.3.3. Izazovi u opremanju strukovnih škola.....	44
6.4. Održavanje strukovnih škola.....	45
6.4.1. Uloga županije u održavanju strukovnih škola.....	45
6.4.2. Izazovi u održavanju strukovnih škola.....	46
6.5. Centri izvrsnosti / kompetencija.....	47
6.5.1. Percepcija županija vezana za centre izvrsnosti/ kompetencija.....	47
6.5.2. Uloga županija u osnivanju centara izvrsnosti / kompetencija i njihovoj realizaciji.....	48
6.5.3. Izazovi vezani uz centre izvrsnosti / kompetencija.....	49
6.6. EU projekti.....	51
6.6.1. Utjecaj EU projekata na kvalitetu strukovnog obrazovanja.....	51
6.6.2. Izazovi u procesu izrade i realizacije EU projekata.....	52
6.6.3. Suradnje koje županije ostvaruju vezano uz EU projekte.....	53
6.7. Suradnja županija s institucijama.....	54
6.7.1. Suradnja županija s institucijama.....	54
6.7.2. Suradnja s gospodarskim sustavom.....	57

**ISTRAŽIVANJE O POTREBAMA ZA
DODATNIM STRUČNO-PROFESIONALNIM
RAZVOJEM NASTAVNIKA STRUKOVNIH
PREDMETA I ANDRAGOŠKIH DJELATNIKA
I SEKTORSKI SPECIFIČNIH TEMA:
GOSPODARSKI SUSTAV – POSLODAVCI
(KVALITATIVNO ISTRAŽIVANJE)**

1. CILJEVI ISTRAŽIVANJA I METODOLOGIJA

Ciljevi istraživanja:

- Istražiti potrebe za dodatnim stručno-profesionalnim razvojem nastavnika strukovnih predmeta i sektorski specifičnih tema u okviru ESF-ova projekta *Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta*
- Istražiti trendove u gospodarstvu u pojedinim sektorima kako bi se sustav strukovnog obrazovanja mogao što bolje prilagoditi potrebama tržišta rada
- Uvid u postojeću suradnju sa srednjim strukovnim školama i nastavnicima s posebnim fokusom na učeničku praksu i opremanje škola
- Uvid u načine na koji su poslodavci spremni sudjelovati u stručnom usavršavanju strukovnih nastavnika

Osnovne informacije o istraživanju

Metodologija	fokus grupe i <i>online</i> (CAWI) upitnik
Uzorak	poslodavci (poduzeća i obrti), prigodni uzorak 5 fokus grupa s ukupno n = 22 sudionika* CAWI upitnik s ukupno n = 37 sudionika**
Duljina intervjua / upitnika	do 120 minuta / do 15 minuta
Vrijeme provedbe	lipanj / srpanj 2018.

* grupe su održane u 5 hrvatskih gradova: Osijeku, Puli, Rijeci, Varaždinu i Zagrebu

** S obzirom na izostanak interesa / mogućnosti poslodavaca za participaciju na fokus grupama u Splitu i Zadru, ali i na pojačani interes u nekim gradovima, na osnovu informacija prikupljenih na fokus grupama oblikovan je polustrukturirani CAWI upitnik koji je putem ASOO-a, te Gospodarske i Obrtničke komore prosljeđen zainteresiranim poslodavcima; naznačen je broj sudionika koji su unijeli odgovore na barem neka od postavljenih pitanja.

2. KRATKI SAŽETAK ISTRAŽIVANJA

→ SURADNJA POSLODAVACA I ŠKOLA / NASTAVNIKA

- Suradnja je nepostojeća ili minimalna › poslodavci navode potrebu / želju za uspostavljanjem suradnje, odnosno tendenciju za povećanjem opsega i učestalosti suradnje
- Razlozi izostanaka suradnje odnose se na manjak resursa od strane poslodavaca (nemaju dovoljno zaposlenika čije bi vrijeme namijenili za potrebnu suradnju), odnosno postoje izazovi vezani uz nepostojanje financijske kompenzacije za poslodavce (odnosi se i na aktivniju suradnju, ali i opremanje škola)
- Suradnja se, u onim slučajevima gdje postoji, trenutačno primarno odnosi na dogovore vezane uz učeničku praksu (i kontrolu dolazaka učenika), stipendiranje te opremanje škola
- Poslodavci su načelno otvoreni za sudjelovanje u komunikaciji vezanoj uz upisnu politiku, te planove i programe pojedinih zanimanja, sudjelovanje u organizaciji učeničke prakse i izvođenju praktične nastave unutar škola, sudjelovanje u stručnom usavršavanju strukovnih nastavnika, aktivnije sudjelovanje u opremanju škola (npr. kroz zajedničke projekte sa školama)
- Glavni preduvjeti za ostvarivanje punog potencijala suradnje su inicijativa i motiviranost srednjih strukovnih škola (uz potporu nadležnog ministarstva, županije, Gospodarske i Obrtničke komore, te Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih) te jasna korist koju poslodavci iz takve suradnje mogu dobiti (promocija poduzeća / obrta, olakšice, povlastice, povezivanje s uspješnim učenicima, osiguravanje financijskih sredstava / kompenzacije za poslodavce itd.)
- Također, motiviranost poslodavaca ovisi i o postavljenim ciljevima i očekivanim ishodima (moraju biti jasno definirani)

→ UČENIČKA PRAKSA

- Većina poslodavaca ima dugogodišnju tradiciju primanja učenika na praksu (jer žele pomoći obrazovnom sustavu, ali isto tako žele pomoći i vlastitom poduzeću / obrtu – promocijom, akvizicijom i pravovremenim obrazovanjem buduće radne snage)
- Razlozi poslodavaca koji nemaju naviku primanja učenika na praksu su nedostatak resursa koje bi uložili u organizaciju i održavanje učeničke prakse te nepoznavanje mehanizama uspostavljanja kontakata sa školama (u čemu im u budućnosti mogu pomoći Gospodarska i/ili Obrtnička komora i ASOO)
- Glavni problemi vezani uz učeničku praksu su nemotiviranost škola / nastavnika - mentora i/ili učenika za aktivnijim sudjelovanjem u aspektima organizacije i provedbe učeničke prakse kod poslodavaca, odbijanje implementacije promjena u obrazovni sustav koje bi reflektirale aktualne potrebe na tržištu rada (deficitarna zanimanja, procesi rada i sl.), te nepostojanje sustava kontrole prakse

→ OPREMANJE ŠKOLA

- Poslodavci su trenutačno u relativno maloj mjeri uključeni u opremanje škola > nemaju dovoljno razloga zbog kojih bi sudjelovali (programi nisu prilagođeni njihovim potrebama, nemaju olakšice itd.), zahtjevana administracija, ne pronalaze smisao u opremanju škola opremom koju nastavnici ne znaju koristiti i ne mogu ju adekvatno koristiti u nastavi
- Poslodavci bi pokazali značajno veći interes ako bi im se odobrile porezne olakšice ili povlastice, olakšali administrativni postupci i sl. te preferiraju darivanje opreme u odnosu na alokaciju financijskih sredstava školama na raspolaganju

→ SUDJELOVANJE U STRUČNOM USAVRŠAVANJU NASTAVNIKA

- Načelno otvoreni prema uključivanju u stručno usavršavanje strukovnih nastavnika, ali isključivo uz ostvarivanje koristi za poduzeće / obrt
- Glavni problemi su resursi koje poslodavci mogu staviti na raspolaganje (zaposlenici, prostor, vrijeme i financije)
- Od modela sudjelovanja u stručnom usavršavanju preferiraju pasivno sudjelovanje nastavnika u radu poduzeća te stručno usavršavanje u prostorima škola; neki su otvoreni prema aktivnom sudjelovanju nastavnika u radu poduzeća, a spremni su i na sudjelovanje u osmišljavanju programa usavršavanja (u nekoj određenoj mjeri)

→ **STRUČNO USAVRŠAVANJE UKLJUČIVANJEM U RAD PODUZEĆA**

- Smatraju kako je uključivanje nastavnika u gospodarski sustav nužno i može pozitivno utjecati na kvalitetu obrazovnog sustava
- Pasivno uključivanje nastavnika u poslovanje – preferirani oblik uključivanja nastavnika u poslovanje; predavanja, pasivno promatranje procesa, kao pratnja učenicima na praksi
- Nastavnici u ulozi mentora u poduzeću / obrtu – mlađim radnicima s nedovoljnim / neadekvatnim formalnim obrazovanjem
- Aktivno uključivanje nastavnika u poslovanje – praćeno brojnim izazovima (resursi) i nedoumicama (razina znanja i motiviranost nastavnika) učenje uz mentora u poduzeću / obrtu, rješavanje konkretnih zadataka, suradnja na projektima u cilju unaprjeđenja poslovanja
- Bilo koji od navedenih načina uključivanja u poslovanje trebao bi biti kontinuiran – pasivni oblik pretpostavlja jednodnevne i višednevne boravke kod poslodavca (jednom / nekoliko puta godišnje), dok aktivni oblik pretpostavlja višednevne (na mjesečnoj razini) do višetjedne boravke (na godišnjoj razini) kod poslodavca

→ **STRUČNO USAVRŠAVANJE U PROSTORIMA ŠKOLA**

- Otvoreni prema povremenom sudjelovanju (nemaju resursa za učestalo sudjelovanje) i to primarno u vidu predavanja, dok radionice sa sobom nose određene izazove
- Glavni problemi su opremljenost škola odnosno transport potrebnih alata i materijala u prostore škole
- Prilika za samopromociju poduzeća/obrta relevantni motivacijski faktor za usavršavanje nastavnika u prostorima škola (usput ostvaruju kontakte s učenicima – rješavanje problema buduće radne snage)

→ OSMIŠLJAVANJE PROGRAMA ZA STRUČNO USAVRŠAVANJE

- Poduzeća su uglavnom spremna sudjelovati jer misle da je bitno dati svoje viđenje onoga što je važno u pojedinom sektoru, međutim treba napomenuti kako su zainteresirani tek za djelomično uključivanje u osmišljavanje programa (putem okruglih stolova, radionica i sl.) › većina nije spremna na dugoročno uključivanje u cjelokupan proces izrade programa
- Glavni problemi koje navode je nemotiviranost / zatvorenost obrazovnog sustava prema sugestijama, te nepostojanje jasne vizije i cilja

3. PREGLED REZULTATA: GOSPODARSKI SUSTAV – POSLODAVCI

3.1. Praktična nastava s učenicima i suradnja s mentorima

3.1.1. Suradnja poslodavaca i škola

- Suradnja poslodavaca i škola je uglavnom nepostojeća ili minimalna
- Ne znaju na koji način / putem kojih kanala stupiti u kontakt sa školama (u potpunosti neostvaren kontakt)
- Manjak interesa ravnatelja i nastavnika
  - › kod nekih je čak prisutan iznimno negativan stav uslijed bojazni da će im poslodavci preuzeti dio posla koji se odnosi na ukupnu praktičnu nastavu u sklopu obrazovanja učenika strukovnih škola
- Poslodavci nemaju dovoljno kapaciteta kako bi uložili vrijeme u suradnju sa školama

„Oni se međusobno ne dogovore i prošle godine smo imali slučaj da 25 praktikanata nama dođe u npr. utorak i subotu. I tu imamo problem jer ih ja 25 nemam kamo staviti. I onda imamo mjesec-dva muku sa školama dok se one ne dogovore, usuglase, rasporede i onda opet naprave problem.“ (Varaždin)

- Nekolicina navodi dobru suradnju sa školama – u fokusu su primarno organizacija učeničke prakse te opremanje:
- Kontakti s ravnateljima vezani uz učeničku praksu i zapošljavanje
  - › ravnatelji prosljeđuju poziv strukovnim nastavnicima zaduženima za određena zanimanja
- Održavanje sastanaka o organizaciji i provedbi učeničke prakse na godišnjoj razini
- Rasprave na temu usklađenosti upisne politike i programa s tržištem rada (iako se zahtjevi obično ne realiziraju)
- Suradnja u području natjecanja za strukovna zanimanja
- Suradnja vezana uz opremanje škola

„Svake godine se nađem s ravnateljima i s profesorom koji vodi, odnosno dva – tri, koji vode stručnu praksu. Dakle, svake godine se nađemo, porazgovaramo da vidimo što ima, koji su njihovi problemi. Kad oni idu prema Agenciji i Ministarstvu, žele otvoriti neki program i tako povremeno sudjeluju u tome i tako... Ali ništa od toga, dakle, tu stane.“ (Pula)

3.1.2. Sugestije za poboljšanje suradnje poslodavaca i škola

- Poslodavci očekuju inicijativu škole / nastavnika (vide to kao njihovu odgovornost)
- Suradnju treba dodatno poticati MZO / županija / agencije kroz različite oblike djelovanja (seminari, brošure, predavanja, posredovanje u komunikaciji)
- Uspostaviti i/ili pojačati učestalost komunikacije (minimalno 1 do 2 puta godišnje, optimalno jednom u kvartalu)
- Razmjena informacija vezanih uz potrebe – upoznavanje poslodavaca s nastavnim programom, upoznavanje nastavnika s poslovnim procesima i potrebnim znanjima i vještinama
- Inicijalni dogovori vezani uz organizaciju učeničke prakse – definiranje ciljeva, sadržaja, zajedno osmišljavanje zadataka, povezivanje realnih situacija s planom i programom u školama; stroga kontrola angažiranosti učenika tijekom učeničke prakse (što učenici rade, koliko su uspješni; provođenje vremena s učenicima kod poslodavca – uočavanje nedostataka u izvođenju praktične nastave)
- Prilikom izvanrednih situacija, npr. velike investicije poslodavaca ili velikih novosti škole)

Suradnja na promociji zanimanja i u aktivnostima unutar sektora

- Promocija zanimanja koja su potrebna tržištu rada od strane škole i nastavnika
- Zajedničko sudjelovanje poslodavaca i nastavnika na projektima, sajmovima / događanjima, a u koje bi se i učenici mogli uključiti
- Sudjelovanje u stručnom usavršavanju nastavnika, iako takvo usavršavanje mora imati jasan cilj / smisao (neki smatraju kako nema smisla poučavati nastavnike radu na novim tehnologijama kada škole nemaju naprednu tehnologiju na kojoj bi djeci pokazivali praktično znanje)
- Održavanje seminara / stručnih skupova unutar poduzeća / obrta – informiranje o novim tehnologijama i proizvodnim procesima, trendovima na tržištu / unutar sektora; dobivanje uvida u praktičnu primjenu onoga što nastavnici poučavaju
- Nastavnici bi i sami trebali sudjelovati u poslovnim procesima – mogućnost prakse za nastavnike
- Angažiranje stručnjaka iz gospodarstva u ulozi savjetnika za stručne predmete u školama ili u ulozi gosta predavača

3.1.3. Suradnja poslodavaca i nastavnika – mentora

- Poslodavci navode različita iskustva koja ovise o motiviranosti nastavnika – mentora za sudjelovanje praktičnoj nastavi

„Recimo da je situacija dosta ovisi o školi, odnosno o profesoru. Imate u školi različite profesore, jedan se trudi malo više, jedan malo manje. Nebitno, u konačnici, djeca odrade praksu i zadovolji se forma.“ (Pula)

- Većina spominje da je mentoriranje općenito prepušteno poslodavcima, odnosno mentorima unutar poduzeća / obrta
- Većina surađuje s nastavnicima – mentorima samo oko upita o slobodnim mjestima za obavljanje prakse, te vezano uz provjere izvršavanja učeničkih obaveza (dolazaka)
- Kod nekih je pojačana suradnja s nastavnicima – mentorima samo u početnoj fazi – što učenik treba naučiti, program prakse itd. te se ne nastavlja nakon što su postignuti inicijalni dogovori
- Neki nemaju nikakvu suradnju s nastavnicima – mentorima, gdje mentori ne vode niti evidenciju dolazaka učenika

„Mislim da bi ti mentori škole trebali dolaziti vidjeti što djeca rade i gdje djeca rade, koja znanja mogu steći, predložiti na čemu bi trebalo više inzistirati, u što ih se više upućivati i tako. Apsolutno da.“ (Varaždin)

- Tek nekolicina navodi uistinu korektnu suradnju s nastavnicima – mentorima, gdje oni u većoj mjeri sudjeluju u dogovoru, organizaciji i praćenju učeničke prakse
- Kontaktiraju poduzeća i sudjeluju u dogovaranju učeničke prakse
- Provjeravaju redovitost dolazaka učenika
- Nakon završetka prakse imaju sastanak s mentorom u poduzeću / obrtu kako bi provjerili uspješnost učenika i dogovorili eventualne korekcije za potrebe uspješne daljnje suradnje
- Dolaze kod poslodavca i zanimaju se za poslovne procese odnosno nove tehnologije i rad s novim tehnologijama

SUGESTIJE ZA POBOLJŠANJE SURADNJE S NASTAVNICIMA – MENTORIMA

- ▶ Povećati broj nastavnika – mentora u srednjim strukovnim školama
- ▶ Previše je učenika koje jedan nastavnik mentor mora organizirati i raspodijeliti po poduzećima te o kojima mora voditi evidenciju
- ▶ Uvođenje voditelja prakse u školama koji bi bio zadužen za komunikaciju s poslodavcima, organizirao učeničku praksu i davao prijedloge za stručnu praksu u školi
- ▶ Osoba na tom radnom mjestu treba nužno biti majstor iz struke – sugeriraju kako bi idealna osoba bila zaposlenik u poduzeću / obrtu koji je pred odlaskom u mirovinu i koji ima motivaciju tijekom zadnjih nekoliko godina svog radnog staža prenositi stečena stručna znanja nastavnicima, ali i učenicima
- ▶ Implementacija promjena u sustavu organizacije i provedbe učeničke prakse, a koja se trenutačno ne događa uslijed zatvorenosti nastavnika – mentora prema značajnijim promjenama
- ▶ Neki predlažu formiranje radnih skupina ili odbora koji bi organizirali sastanke nastavnika – mentora i poslodavaca oko organizacije stručne prakse (u cilju povećanja kvalitete)

„Znači, oni bi trebali biti motivirani da bi uspjeli u projektu koji ste vi zamislili u promjeni. Ako su to neke drastične promjene, čitava spirala tih odnosa o kojima mi pričamo kao proizvodni sektor, u svim dijelovima poslovnih procesa, to neće uspjeti.“ (Pula)

- ▶ Uvođenje mjera / aktivnosti koje mogu motivirati nastavnike – mentore na redovito pohađanje stručnih usavršavanja
- ▶ Trebali bi imati više interesa za način rada i/ili proizvodne procese u poduzeću / obrte, poznavanje i rukovanje modernom opremom, trendove unutar sektora itd.
- ▶ Nastavnici – mentori nisu upućeni u naprednu tehnologiju, procese itd. koji se koriste u poduzećima / obrtima, a što ujedno otežava uspostavljanje dijaloga

3.1.4. Primanje učenika na učeničku praksu i izazovi

ZA

- Generalno, većina poslodavaca ima dugogodišnju 'tradiciju' primanja učenika strukovnih zanimanja na učeničku praksu:
- Pomoć učenicima u stjecanju adekvatnog praktičnog znanja, ali i radnih navika
  - › rad u radionicama / na konkretnom radnom mjestu uz nadzor mentora i u obujmu koji učenik može odraditi
  - › razvoj pravih vrijednosti - odgovornost prema poslu / radu, rad na komunikaciji i uvažavanju suradnika
  - › upoznavanje s atraktivnijim komponentama rada u struci kako bi potaknuli motivaciju i interes učenika
- Poticanje interesa učenika za vlastito poduzeće / obrt (potencijalni budući zaposlenici)
  - › informiranje o djelatnosti poduzeća, te načinima rada (oprema, materijali i sl.)
  - › manjak kvalificirane radne snage (sve je više deficitarnih zanimanja), potreba za generacijskom smjenom radnika
- Sudjelovanje u obrazovanju učenika koje stipendiraju i koje će zaposliti (obostrani interes poslodavaca i učenika)
  - › potreba za pravovremenom edukacijom radnika koji će doći na radno mjesto gdje još puno toga treba naučiti
- Poticanje učenika na ostanak u struci / zemlji nakon završetka srednje škole (prevencija fluktuacije u druge sektore / inozemstvo)

PROTIV

- Neki poslodavci (svega nekolicina njih) uopće ne primaju učenike srednjih strukovnih škola na učeničku praksu:
  - Nemaju dovoljno resursa koje bi posvetili njihovom obrazovanju (primarno zbog prostornih ograničenja i opterećenja radnika / mentora drugim radnim zadacima relevantnim za poslovanje poduzeća / obrta)
  - Nemaju majstora / mentora u poduzeću / obrtu (manjina)
  - Iz sigurnosnih razloga (rad na gradilištu i sl. - učenici nisu pripremljeni za to)
  - Lokacije na kojima bi se obavljala učenička praksa nisu u blizini mjesta stanovanja / školovanja (npr. građevinska firma koja ima gradilišta po cijeloj Hrvatskoj)
  - Radna mjesta za koja bi mogli održati praksu nisu prikladna za srednjoškolce, već su više usmjerena prema fakultetima

KONTAKT S UČENICIMA U VEZI UČENIČKE PRAKSE

- Poslodavci većinom ne traže učenike samoinicijativno, nego se učenici jave njima (samostalno ili posredstvom škole i/ili roditelja)
- Nedostatak resursa za odrađivanje učeničke prakse s većim brojem učenika (prostor, vrijeme, dostupnost mentora unutar poduzeća / obrta)
- Nemaju vremena za komunikaciju sa školama / učenicima, prezentacije poduzeća / obrta učenicima itd.
- Poslodavci održavanje učeničke prakse i dalje percipiraju većinom kao 'izlaženje u susret' školama ili poznanicima
- Neki uopće nemaju upita za praksu, a željeli bi ju održavati u svojim poduzećima / obrtima
- Ne znaju na koji način bi stupili u kontakt sa školama ili ne znaju na koji način privući učenike
- Tek je nekolicina poslodavaca – koji proživljavaju ozbiljne probleme vezane uz dostupnu radnu snagu na tržištu rada – krenula u aktivno traženje učenika koji će kod njih odrađivati praksu
- Učenike (i roditelje) pokušavaju zainteresirati već tijekom osnovnoškolskog obrazovanja
- Obilaze srednje škole i prezentiraju svoje poduzeće / obrt te mogućnosti koje nude
- Imaju aktivnu komunikaciju sa školama te Gospodarskom i Obrtničkom komorom

„Ja već dugo obilazim škole, svake godine kada su roditeljski sastanci za upis, s time da sam ja predlagala početi s time najkasnije u 7. razredu. Iako mislim da bi praktički trebalo već od 5. ili 6. razreda svake godine raditi istu stvar da djeca znaju.“ (Zagreb)

IZAZOVI VEZANI UZ PRIMANJE UČENIKA NA UČENIČKU PRAKSU

Najčešće se navode izazovi vezani uz financiranje učeničke prakse:

- poduzetnici ne dobivaju nikakvu / dostatnu naknadu za primanje učenika na učeničku praksu
- neki navode kako nisu u mogućnosti izdvojiti financijska sredstva i platiti učenicima praksu (a smatraju da njihov rad mora biti financijski kompenziran), te im to umanjuje vjerojatnost da će učenike u koje su uložili tijekom prakse uspjeli zadržati nakon završenog školovanja; predlažu sljedeća rješenja:
  - › da ih se oslobodi nekih davanja prema državi, odnosno uvođenje određenih poreznih i sl. olakšica
  - › kompenzacija troškova materijala kojeg učenici potroše na praksi (cijevi, plin i sl.).

„I ako ne budemo odrađivali financiranje, ukinut ću tu praksu. Jer ja to više ne mogu raditi. Znači, mi smo na tržištu, imamo jako visoke poreze u odnosu na okolinu, ne možemo zbog toga dati dobre plaće, ne mogu financirati... Ili ćemo iz poreza financirati te prakse, pa mi neće otići odavde.“ (Rijeka)

- Također, sama organizacija praktične nastave unutar poduzeća / obrta kod nekih predstavlja izazov:
  - › praksa ne predstavlja efikasan rad jer učenici ne mogu raditi sami, više gledaju što se radi
  - › radnici, zbog opsega posla, nemaju dovoljno vremena koje bi posvetili učenicima

„U toj kuhinji, kad ih je bilo nekada 20, onda se mogao netko naći od starijih i uzeti naučnika kraj sebe, samo gledaj što ja radim pa ćeš nešto naučiti. A sad toga više nema. Oni rade kao konji, tih 5 ljudi radi i ne stignu se baviti naučnicima.“ (Rijeka)

- Prilikom primanja učenika, ako je riječ o takvom tipu poslodavca, obvezno je provođenje mjera zaštite na radu i osiguravanje zaštitne opreme kako bi spriječili posljedice koje se mogu dogoditi na radu sa strojevima, pogonima, alatom
  - › provođenje zaštite na radu za učenike iziskuje dodatne troškove
  - › potrebno osiguravanje radnih odijela, cipela i ostale zaštitne opreme koja je skupa

Često se spominje nedostatak motivacije i zainteresiranosti učenika za odrađivanje praktične nastave:

- opća marginalizacija strukovnih zanimanja (nezainteresiranost za vlastitu struku) izostanci učenika – ionako imaju premalo praktične nastave i onda još ne žele iskoristiti ono što im se nudi
- učenici nemaju razvijene radne navike

„Ja nisam sigurna koji su motivi učenika kod upisa jer često je to samo odrađivanje, nije to pravi interes. Tjera li ih netko da upisuju te smjerove ako sami ne znaju što bi ili ako imaju malo slabije ocjene? Uglavnom, tu nije izražena ona nekakva, konkretna zainteresiranost.“
(Pula)

- Sva poduzeća navode generalni nedostatak praktičnog znanja učenika, što smatraju propustom obrazovnog sustava / plana i programa strukovnih škola
- Poduzeća naglašavaju da je u školama prevelik naglasak na teorijskom znanju, stoga učenici nemaju nikakve osnove za konkretan rad (npr. u hotelijerstvu se nisu susreli s pravim namirnicama, u strojarstvu ne znaju niti upaliti strojeve)
- Zbog premalo sati praktične nastave učenici do sljedećeg dolaska na praksu zaborave ono što su naučili u prethodnom tjednu
- Smatraju da bi učenici trebali uvijek uz sebe imati listu kompetencija (a koja bi pružala informacije o tome koje kompetencije imaju, a koje moraju steći tijekom učeničke prakse) – na taj način bi ih poslodavci mogli lakše i brže uklopiti u svoje poduzeće / obrt kada dođu na praksu.

Većina se poslodavaca 'žali' na manjkavosti u obrazovnom sustavu (upisne kvote, programi, stručno znanje nastavnika, udio praktične nastave u ukupnom strukovnom obrazovanju itd.) te na motivaciju škola, mentora i učenika za stupanjem u kontakt i prilagođavanje rada, ali s druge strane nisu spremni uložiti jednaku količinu truda i vremena (u nekim slučajevima je čak problem polaganje majstorskog ispita i razvoj osnovnih psihološko-pedagoških kompetencija, a što bi trebalo predstavljati osnovu za ostvarivanje suradnje vezane uz učeničku praksu).

3.2. Opremljenost škola i uključenost poslodavaca u opremanje

TRENUTAČNA RAZINA OPREMLJENOSTI ŠKOLA I UKLJUČENOST POSLODAVACA U OPREMANJE

- Kvaliteta praktične nastave u školi izravno ovisi o opremljenosti škole, a trenutačno stanje nije nimalo zavidno
- U školama generalno nedostaje opreme na kojoj bi djeca održavala praktičnu nastavu (npr. nemaju kvalitetne kuhinje, kabine za lakiranje, uopće nemaju strojeve itd.)
- Škole nemaju dostatna financijska sredstva niti za pokrivanje troškova osnovnog opremanja, a svakako ne za pokrivanje sustavnog opremanja škola modernom tehnologijom

„Škole nisu opremljene. Škole jednostavno ne mogu pratiti to što smo rekli da se tehnologije razvijaju prebrzo. Škole kasne, ja ću vam sada reći, barem 15 godina za današnjim vremenom.“ (Zagreb)

- Poslodavci su trenutačno u iznimno maloj mjeri uključeni u opremanje škola; razlozi zbog kojih ne sudjeluju u opremanju:
  - › nemaju dovoljno razloga zbog kojih bi sudjelovali sa svojim financijskim sredstvima (programi se i dalje neće prilagođavati njihovim potrebama, nemaju olakšice itd.)
  - › zahtjevana administracija koja prati donaciju financijskih sredstava / opreme
  - › ne pronalaze smisao u opremanju škola modernom tehnologijom, a nastavnici ne znaju kako bi se njome koristili i pokazali učenicima
  - › neke škole niti ne traže donaciju opreme ili ulaganje financijskih sredstava, a neke škole su čak i odbile suradnju

„Znam da čak postoje i neki nastavnici koji svojom inicijativom i pronađu nekog donatora, a onda im je zapravo to teško provesti administrativno – kako da se to u školi zaduži, po kojoj osnovi i onda kada se nađe u tom krugu, onda neki nažalost i odustanu i takve stvari.“ (Osijek)

„I ja sam onda pokušavao s njima, da bismo mi preko firme dogovorili s jednom firmom iz Zagreba koja radi te programe za programiranje da ih mi financiramo i omogućimo to i nisu htjeli niti čuti ništa.“ (Varaždin)

MOGUĆNOSTI POSLODAVACA ZA UKLJUČIVANJE U OPREMANJE ŠKOLA

Mogućnosti sudjelovanja u opremanju škola (financijska sredstva nasuprot opremi nasuprot materijalu za rad):

- opremanje radionica (oprema, alati)
- opremanje učionica računalima
- besplatno ustupanje opreme koja se ne koristi
- donacija materijala za rad
- opremanje škola za državna natjecanja (strojevi, materijali, zaštitna oprema) / uloga sponzora
- financijska podrška u projektima (sufinanciranje) – značajno manje skloni ovom vidu podrške u odnosu na darivanje opreme i materijala

„Ali svejedno, ja sam rekla – mi smo uvijek tu i uvijek ravnateljima kažem tu smo što treba, koliko možemo i mi ćemo uskočiti i mi ćemo pomoći.“ (Zagreb)

„Ja znam da je to skupo, meni je to jasno, ja znam da to treba netko platiti, ali ako želimo školovati kvalitetan kadar onda moramo uložiti prvo u profesore, nastavnike da bi onda oni mogli to prenijeti na djecu, ali i paralelno opremiti njihove praktikume.“ (Zagreb)

- Poslodavci bi pokazali značajno veći interes za sudjelovanjem u opremanju škola ako bi im se odobrile neke porezne olakšice ili povlastice, olakšali administrativni postupci i sl.

„Evo gledam po našima, s jedne strane pomogli su u opremanju, ali tu postoji određena granica do koje bi se išlo, ali ovo što je kolega rekao – kada bi postojale nekakve porezne olakšice za takva ulaganja u školstvo i slično, mislim da bi veći broj firmi bio zainteresiran za takvu suradnju.“ (Osijek)

3.3. Sudjelovanje poslodavaca u stručnom usavršavanju strukovnih nastavnika

3.3.1. Uključivanje nastavnika u poslovanje poduzeća / obrta: Pozitivne i negativne reakcije

POZITIVNE REAKCIJE

Gotovo svi poslodavci mišljenja su kako je iskustvo nastavnika u gospodarstvu nužno.

„Ako su oni zainteresirani, mogu doći, pokazat ćemo, naučit ćemo, nikakav problem. Stvarno. Mi si posložimo tako nekako raspored sati da bude vremena za njih.“ (Varaždin)

- Poduzeća su uglavnom otvorena za opciju uključivanja nastavnika u poslovanje (iako ih ne bi svi uključili na isti način)
- Povezivanje obrazovnog sustava i gospodarstva je nužno (razmjena iskustava, ideja, znanja)
- Doprinos kvaliteti obrazovnog programa, te posredno u oblikovanju kvalitetnijih (potencijalnih) radnika
- Poticanje svijesti o zanimanjima koja su poduzeću / obrtu potrebna, a deficitarna su (učenici ih ne upisuju)
- Smatraju kako su upravo stručno znanje i poznavanje tehnologija na tržištu rada, koje je potrebno kontinuirano usavršavati zbog stalnih i brzih promjena, osnovne kompetencije koju svaki strukovni nastavnik mora imati (naravno uz vještine komunikacije i prenošenja znanja)
- Područja koja nužno moraju biti uključena u ovaj oblik stručnog usavršavanja su:
  - › nova saznanja / trendovi u sektoru
  - › nove tehnologije - praktično znanje rada s tim tehnologijama i održavanje
- Nešto manji naglasak stavljen je na:
  - › isključivo teorijsko znanje o novim tehnologijama
  - › poznavanje pravilnika / standarda nužnih u poslovanju - zaštita na radu, certifikati i sl.
  - › poznavanje zakonskih regulativa

NEGATIVNE REAKCIJE

- Manjina koja nije sklona podržati stručno usavršavanje nastavnika unutar poduzeća / obrta stavlja veći naglasak na uključivanju poduzeća / obrta u škole

„Ne, obrnuto... da se poduzetnici uključe u školstvo. To je jedino. Ja bih čak išao i dalje, da mi financiramo, da li da tražimo da za taj novac dobijemo što trebamo. I gotovo. Jer ovako mi to financiramo, a školstvo...” (Rijeka)

- Razlozi odbijanja takvog načina stručnog usavršavanja primarno su:
  - › financije / organizacija – nisu spremni uložiti svoje resurse (mentora, prostor, materijale)
  - › nastavnici ne prate trendove, te ih nisu u mogućnosti prvo školovati, a potom i uključiti u poslovni proces

„...To ne može biti ništa što pada s neba, to sve treba biti formalizirano, treba biti dogovoreno, treba se točno znati u kojem dijelu bi takva osoba, koliko dugo. I o plaćanjima i svemu tome, jer tu postoji i zajednički interes, ali... Da, sve se to da organizirati, samo treba to staviti u jedan okvir, da taj čovjek nešto nauči, ali i da se mi, pod navodnicima, ne spotičemo po njemu i da naš proizvodni proces ne trpi.” (Pula)

- Otvoreni za posjete nastavnika (jednokratno, na nekoliko sati), ali ne i za edukacije jer do sada većinom nisu prepoznali adekvatnu razinu motivacije nastavnika
- Smatraju da nastavnici na to gledaju kao na izlet, nema većeg interesa za učenje i konkretne zadatke
- Uglavnom škole ne mogu organizirati niti financirati nastavnicima takav oblik stručnog usavršavanja

NAČINI NA KOJE SU POSLODAVCI SPREMNI UKLJUČITI NASTAVNIKE U POSLOVANJE PODUZEĆA / OBRTA

- Relativna manjina je spremna uključiti nastavnike kao aktivne sudionike poslovnog procesa
- Nastavnik bi učio uz mentore iz poduzeća
  - › upoznavanje s novim tehnologijama, materijalima, trendovima na tržištu
  - › na taj bi se način educirali i prošli s majstorima dijelove teorije i praktični rad
- Postoji ideja da se nastavnici u poduzeću malo duže zadrže na onom što predaju u školi te da se uključe u proces kroz konkretne zadatke

- Postoji i interes za zajedničkim radom nastavnika i poduzeća na projektima
- Nastavnik predlaže poslodavcu akcije i aktivnosti koje bi trebalo uraditi da bi se unaprijedilo poslovanje – obostrana korist
- Neki poslodavci su čak spremni nastavniku ponuditi ulogu mentora mlađim radnicima

„Ideja je tu da koliki god dio vremena bi mogli normalno sustavno riješiti, daje mogućnost nastavniku da ode makar 10 – 15 dana, baš da dođe u proces i da bude u procesu. I da radi u procesu. To sad da radi... Što god to značilo, mentoriranje... Ali da radi, konkretne zadatke...” (Pula)

„Mentora. Apsolutno mentora. Jer imamo mlade radnike koji nisu prošli baš sve faze usavršavanja. Jesu, ali neki segment je površan, prebrz. Školski sustav je formaliziran.” (Pula)

- Većina predlaže isključivo pasivno uključivanje nastavnika
  - › putem razmjene stručnih informacija s poslodavcima iz nekog područja, bez fizičkog rada u proizvodnji
  - › u obliku predavanja / prezentacija
- Nastavnik kao promatrač u procesu, više informiranja o radu na novim tehnologijama
- Nastavnik u pratnji učenika na učeničkoj praksi

„Ali kada bi to bila neka praksa da se barem jedanput, dvaput godišnje dođe po jedan dan pa da se u nekom krugu ljudi, stručnih iz pojedinih firmi razgovara, da im se predstavi što je novo u odnosu na prethodno razdoblje. Mislim da treba sustav uhodati, onda bi sigurno bilo daleko jednostavnije kroz neku kontinuiranu interakciju.” (Varaždin)

- Neki spominju uključivanje nastavnika samo u cilju ostvarivanja kontakta s ljudima iz gospodarstva koji bi kasnije dolazili u škole
- Zaposlenici / stručnjaci u području koji bi pokazali učenicima ono što nastavnik ne zna odraditi u praktičnoj nastavi

TRAJANJE STRUČNOG USAVRŠAVANJA NASTAVNIKA RADOM U PODUZEĆIMA / OBRTIMA

- Smatraju da nastavnik apsolutno mora imati iskustvo rada u gospodarstvu prije rada s učenicima u praktičnom dijelu nastave, i to minimalno 5 godina

„Zato što je 5 godina nekakav period gdje će te vi proći kroz sve situacije, sigurno, događat će se razne situacije i naučit ćete kako se rješavaju određeni problemi u samom procesu, koje greške, gdje može doći do tih grešaka, i koji su možda najbezbolniji načini rješavanja toga, odnosno možemo ih nazvati primjeri dobre prakse.“ (Zagreb)

- Generalno, poslodavcima je teško procijeniti koliko bi sati / dana / mjeseci nastavnici trebali provesti u poduzeću / obrtu
- Neki smatraju da je dovoljno nekoliko dana godišnje kako bi nastavnici bili u tijeku / uspješno pratili što se događa u struci
- Dio smatra da je u proizvodnji potrebno provesti nekoliko dana mjesečno, ali kontinuirano tijekom duljeg vremenskog perioda, i to kroz rad s majstorima ili kroz predavanja unutar poduzeća gdje se obavlja praksa
- Neki smatraju kako je potrebno i nekoliko mjeseci, a u cilju praćenja nekog proizvodnog procesa od njegovih početaka do završetka proizvodnje (uvid u sve faze)
- Poslodavci naglašavaju kako je uslijed organizacijskih izazova ipak potrebno ograničiti trajanje takvog stručnog usavršavanja – preferirano održavanje tijekom ljetnih mjeseci

3.3.2. Izazovi vezani uz uključivanje nastavnika u poslovanje poduzeća / obrta

Najčešće se kao izazov spominje organizacija takve vrste stručnog usavršavanja za nastavnike:

- nedostatak ljudi u poduzeću / obrtu koji bi se posvetili usavršavanju nastavnika
- kod nekih sektora izazov je dislociranost npr. gradilišta
- potreba za dodatnim prostorom za rad s nastavnicima
- utvrđivanje razine kompleksnosti zadataka koje nastavnik može samostalno izvršiti.

„To je tolika količina svega, a premalo ljudi. E sada tu je samo upitno koliko koja organizacija može, ima kapaciteta, izdvojiti jednog, dva, pet ljudi koji će se posvetiti tom nastavniku da bi on usavršio svoja znanja i vještine. Evo to je samo vrlo, vrlo upitno.“ (Zagreb)

„Teško je to sada procijeniti, sigurno bi se trebala omogućiti nekakva prostorija, neko radno mjesto, nekakav prostor za tu osobu sa svim potrebnim podacima.“ (Zagreb)

- Jedan od relevantnijih izazova je i financijsko pitanje – izvori financiranja:
  - financijska stimulacija za nastavnike kako bi se priključili takvom obliku usavršavanja
  - financijska stimulacija za poduzeća kako bi primili nastavnika
  - pokrivanje dodanih troškova (materijali, zaštitna oprema itd.)
- Dodatni izazov za boravak u poduzećima / obrta predstavlja upoznatost sa specifičnim znanjima o:
  - zahtjevima kvalitete / certifikati
  - zaštiti okoliša
  - sigurnosti na radu i zaštiti zdravlja
- U nekim poduzećima, za uključivanje u proizvodnju, a sukladno Zakonu o zaštiti na radu i sl., nastavnici su dužni:
  - proći osposobljavanje iz zaštite na radu
  - posjedovati sanitarnu knjižicu
- Također, postavlja se pitanje kako će nastavnik naučeno praktično znanje prenijeti učenicima u nastavi (npr. proces popravka autobusa i sl.)
- Osobito ako se u obzir uzme razina opremljenosti škola

„Kako će profesor prenijeti taj neki dio u učionici, i ako on sam dođe na praksu kako će on to prenijeti u učionici. Ipak je to malo zahtjevnije, rastaviti jedan mjenjač, promijeniti disk pločice, to on može objasniti nekako u teoriji, ali u učionici je to teško prezentirati.“ (Osijek)

- Manjak motiviranosti / interesa nastavnika:
  - zainteresiranost samo za dio poslovnih procesa
  - problemi s prihvaćanjem radnih zadataka i uputa od strane nadređene osobe u poduzeću / obrtu
  - zatvorenost prema prihvaćanju drugačijih načina obavljanja radnih zadataka u odnosu na načine koji nastavnici poznaju

UKLJUČIVANJE U STRUČNO USAVRŠAVANJE NASTAVNIKA U PROSTORIMA ŠKOLA

- Neka poduzeća spominju da su do sada slali svoje zaposlenike u škole te imaju pozitivna iskustva
  - predavanja o proizvodnim procesima
  - održavanje radionica za nastavnike
  - stručno osposobljavanje za zaštitu na radu za učenike
- Kod nekih postoji interes za suradnju u vidu održavanja (povremenih) gostujućih predavanja u školama:
  - organizacijski je lakše u školi predavati ciljane teme, nego da oni dolaze u poduzeće / obrt
  - predlažu ugovornu suradnju sa školama koja je planirana i kontinuirana
  - smatraju da se i preko teorije mogu prenijeti neke praktične stvari
  - nastavnici bi dobili uvid u potrebe poduzeća
- Smatraju korisnim organizirati predavanja za nastavnike u školi u cilju stručnog usavršavanja nastavnika
- Tako bi nastavnici mogli stručno znanje dalje prenositi učenicima

„Dakle, mislim da bi tu takva nekakva praksa gdje netko iz realnog sektora dolazi u srednju školu i održavati sat, dva, tri, nadam se da bi to i djeci i nastavnicima u konačnici bilo zanimljivo.“ (Osijek)

- Interes primarno prema održavanju predavanja; radionice – praktičan rad predstavljaju značajno veći izazov zbog potrebne opreme i materijala
- Prilika za samopromociju poduzeća/obrta je jedan od relevantnih motivacijskih faktora za uključivanje u usavršavanje nastavnika u prostorima škola
- Poslodavci bi svakako dio tog vremena posvetili komunikaciji s učenicima
- Održavanje predavanja u školama predstavlja i priliku za predstavljanjem i područja rada:
  - prezentacija o zanimanjima i načinu rada u poduzeću
  - potencijalno privlačenje učenika na praktičnu nastavu i budućih zaposlenika kroz stipendiranje
- Poticanje interesa učenika kroz radionice za srednje škole – prenošenje znanja koje kurikulum ne uključuje ili uključuje, no ne izvodi se na nastavi
- Uglavnom smatraju kako bi poslodavci trebali biti uključeni u škole već od osnovnih škola
- Kampanje za upis u srednju školu „Izaberi svoju školu“ – pravovremeno predstavljanje poslodavaca

IZAZOVI VEZANI UZ UKLJUČIVANJE U STRUČNO USAVRŠAVANJE NASTAVNIKA U PROSTORIMA ŠKOLA

Organizacijske prepreke:

- gubitak zaposlenih u poduzeću koji bi u sklopu radnog vremena održavali predavanje
- prenošenje strojeva / tehnologije u školu nije praktično i iziskuje određene troškove
- nabava i prenošenje materijala potrebnih za rad (građevina, strojarstvo, brodogradnja i sl.)
- praktičan rad – rad s ljudima (Zdravstvo i socijalna skrb).

„Znači to je moguće organizirati, ali tu je jako puno ključnih faktora, ja ću se nadovezati, košta. Puno je praktičnije da nastavnik dođe kod nas.“ (Zagreb)

- Razmišljanje poslodavaca kako ništa ne može zamijeniti sudjelovanje u konkretnom obavljanju radnih zadataka unutar poduzeća / obrta
- Manjak interesa strukovnih škola / nastavnika za takvim oblikom suradnje

3.4. Sudjelovanje u osmišljavanju programa za stručno usavršavanje nastavnika

- Poduzeća su uglavnom spremna sudjelovati jer misle da je bitno dati neke smjernice i o onome što je bitno u određenome sektoru
- Neka poduzeća su već na neki način uključena u organizaciju stručnog usavršavanja
- Dolaze im upiti od Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih vezani za znanja i vještine koje bi nastavnici trebali posjedovati (kompetencije)
- Općenito jako puno rade na edukaciji radnika i poslovođa, rukovoditelja – pa znanja koja su stekli kroz te edukacije mogu prenijeti / sugerirati implementiranje u programe za stručno usavršavanje strukovnih nastavnika
- Naglasak i na paralelnom razvoju vještina prenošenja znanja, te kreativnih pristupa u nastavi kako bi nastavnici učenike zainteresirali za strukovna zanimanja

„Zaista s malo kreativnosti, zaista s malo vještine s rukama vi možete napraviti čuda, samo kada profesor ima interes i volju.“ (Zagreb)

„I pokazati mu na neki drugi način, ne suhoparno. Idemo raditi s njima nekakve kućice, nešto kreativno da oni vide kada su završili tu priču što smo mi napravili, da im to bude uživancija jer tek kada oni počnu uživati u svome radu, onda je to prava stvar.“ (Zagreb)

Poslodavci su zainteresirani tek za djelomično uključivanje u osmišljavanje programa (putem okruglih stolova, radionica i sl.), međutim većina nije spremna na dugoročno uključivanje u cjelokupan proces izrade programa.

IZAZOVI VEZANI UZ SUDJELOVANJE U OSMIŠLJAVANJU PROGRAMA ZA STRUČNO USAVRŠAVANJE NASTAVNIKA

Neke škole uopće nisu zainteresirane za takav oblik suradnje:

- manjak resursa
- bavljenje specifičnom djelatnošću i nisu u mogućnosti osmisliti cjelokupan program stručnog usavršavanja
- izostanak alociranih financijskih sredstava kojima bi se potaknulo sudjelovanje poslodavaca u takvom obliku sudjelovanja
- nedostatak jasne vizije i cilja – određivanje modela po kojemu bi se stručno usavršavanje izvodilo, a tek onda pristupanje izradi programa za stručno usavršavanje
- programi za rad 'u teoriji' i praktični rad značajno se razlikuju
- spominju se i stručni skupovi sektora koje organizira Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
  - sve je manji broj takvih skupova, a i nastavnici se sve manje uključuju
  - poslodavci percipiraju kako nije prisutna dovoljna razina motiviranosti od strane obrazovnog sustava, a što je posljedično demotivirajuće za gospodarski sustav (ne žele investirati svoj rad bez dokaza kako će se time postići značajni efekti).

**ISTRAŽIVANJE O POTREBAMA ZA
DODATNIM STRUČNO-PROFESIONALNIM
RAZVOJEM NASTAVNIKA STRUKOVNIH
PREDMETA I ANDRAGOŠKIH DJELATNIKA I
SEKTORSKI SPECIFIČNIH TEMA:
ŽUPANIJSKI UPRAVNI ODJELI ZA
OBRAZOVANJE (KVALITATIVNO
ISTRAŽIVANJE)**

4. CILJEVI ISTRAŽIVANJA I METODOLOGIJA

Ciljevi istraživanja

- S obzirom na značajnu ulogu županijskih Upravnih odjela za obrazovanje u brojnim aspektima koji se tiču funkcioniranja srednjih strukovnih škola, njihovi predstavnici uključeni su u ovo istraživanje u cilju dobivanja uvida u:
  - financiranje, opremanje i održavanje škola
  - percepciju i financiranje centara izvrsnosti
  - mogućnosti i potrebe vezane uz EU projekte
  - percepciju i evaluaciju rada strukovnih škola (uključujući evaluaciju suradnje i utjecaj škola na razvoj županije)
  - percepciju suradnje s ostalim akterima (MZO, ASOO, razvojne agencije itd.).

Osnovne informacije o istraživanju

Metodologija	dubinski intervjui (telefonski)
Uzorak	predstavnici županijskih Upravnih odjela za obrazovanje; n = 11* <ul style="list-style-type: none"> • većina predstavnika radi u odjelu za obrazovanje više od 10 godina • većina predstavnika ima prethodno radno iskustvo u školi
Duljina intervjua / upitnika	30 do 40 minuta
Vrijeme provedbe	srpanj 2018.

* U sklopu ovog kvalitativnog istraživanja sudjelovali su Upravni odjeli za obrazovanje u sljedećim županijama: Brodsko-posavskoj, Koprivničko-križevačkoj, Karlovačkoj, Krapinsko-zagorskoj, Osječko-baranjskoj, Sisačko-moslavačkoj, Varaždinskoj županiji, Zagrebačkoj županiji (Kontinentalna Hrvatska), Istarskoj, Ličko-senjskoj, Šibensko-kninskoj županiji (Jadranska Hrvatska).

5. KRATKI SAŽETAK ISTRAŽIVANJA

→ UTJECAJ KVALITETE I USPJEŠNOSTI SREDNJIH STRUKOVNIH ŠKOLA NA RAZVOJ ŽUPANIJE

- Županije percipiraju pozitivan utjecaj kvalitete i uspješnost srednjih strukovnih škola na razvoj županije te ga dovode u usku vezu sa stanjem u gospodarstvu unutar županije
- Utjecaj se prezentira kroz usklađenost ponude smjerova / zanimanja u školama te postavljene ciljeve / ishode učenja u odnosu na potrebe tržišta rada – rješavanje problema radne snage, spremnost učenika / budućih zaposlenika na radne zadatke unutar poduzeća / obrta (gospodarstvo) te zadržavanje učenika unutar županije nakon završenog školovanja (demografija)
- U svrhu postizanja visoke razine kvalitete i uspješnosti primarno je potrebno usmjeriti se na opremanje i obnovu srednjih strukovnih škola, usavršavanje/ edukaciju nastavnika te osnivanje i uspješno djelovanje centara izvrsnosti/ kompetencija
- Naravno, potrebno je i uspostavljanje suradnje s ostalim relevantnim akterima

→ OPREMANJE I OBNOVA SREDNJIH STRUKOVNIH ŠKOLA

- Županijski Upravni uredi za obrazovanje ne raspolažu dostatnim decentraliziranim finansijskim sredstvima za obrazovanje, te se opremanje i obnova trenutačno vrše prema strogim kriterijima, poštujući listu prioriteta, a ponekad i odgovaranjem tek na hitne zahtjeve za intervencijom i sl.
- Samim time, razina opremljenosti i obnovljenosti škola u većini slučajeva je tek nešto viša od minimuma koji zadovoljava
- Želja je postizanje ravnomjernog razvoja strukovnih škola, međutim to je moguće isključivo uz aktivnije sudjelovanje ostalih aktera (MZO, drugi odjeli unutar županije, gospodarstvo, lokalna zajednica, škole) i pronalaženje alternativnih izvora financiranja (EU projekti, radionice koje generiraju prihod i sl.)

→ OSNIVANJE CENTARA IZVRSNOSTI / KOMPETENCIJA

- Percepcija centara izvrsnosti / kompetencija je pozitivna i prisutno je razmišljanje kako će oni imati direktan utjecaj na razvoj županije – primarno gospodarskog i obrazovnog sustava te na motivaciju i spremnost aktera na sudjelovanje u daljnjim mjerama napretka županije
- Neovisno o tome, svjesni su i određenih izazova vezanih uz centre – riječ je primarno o limitiranim financijskim sredstvima, nedostatku kadra i znanja i u fazi osnivanja (prilikom pripreme projekata), ali i u fazi rada centara, te općenito visoka očekivanja koja nadilaze realne mogućnosti

→ SURADNJE KOJE OSTVARUJU ŽUPANIJSKI ODJELI ZA OBRAZOVANJE

- Županije ostvaruju suradnju s brojnim akterima – ministarstvima, drugim županijskim odjelima, agencijama, komorama, školama i fakultetima, gospodarstvom itd.; međutim na svim navedenim relacijama suradnje postoji prostor za napredak jer je većina kontakata:
  - › vezana isključivo uz temu financiranja, koja je relevantna, ali ne i jedina tema koju je važno uključiti
  - › tek povremena, uz manjak aktivne participacije (prijedlozi, mjere) i često jednostrana

Ciljevi u budućem radu županija i načini ostvarivanja ciljeva

Podizanje
razine kvalitete
i uspješnosti
srednjih
strukovnih
škola

- Ulaganje u opremanje i obnovu škola
- Ulaganje u stručna usavršavanja / edukacije nastavnika (uz modernizaciju sustava usavršavanja) i ostalih zaposlenika škola
- Osnivanje i uspješna realizacija centara izvrsnosti
- Usklađivanje upisnih kvota i smjerova / zanimanja s potrebama tržišta rada kroz aktivnu komunikaciju na relacijama MZO – županijski Upravni ured za obrazovanje – gospodarstvenici – srednje strukovne škole
- Identifikacija potreba tržišta rada i prilagodba ciljeva / ishoda učenja
- Rad na percepciji stručnih zanimanja – stručna zanimanja mogu biti atraktivna zanimanja (proaktivna komunikacija na relaciji gospodarstvenici + srednje strukovne škole – komunikacijski kanali – učenici + roditelji)

Kontinuirana,
aktivna i
konstruktivna
suradnja

- Učestali sastanci između svih relevantnih aktera za pojedinu temu uz odabir aktualnih tema i proaktivno razmišljanje o mogućnostima daljnjeg razvoja
- Potpora MZO-a u vidu dostupnosti znanja i informacija nužnih za funkcioniranje na županijskoj razini (suradnja koja nadilazi okvire raspodjele financija)
- Potpora agencija u vidu istraživanja, vrednovanja, sugestija, organizacije
- Aktivni dijalog s gospodarstvenicima na temu njihovih potreba i načina na koji oni mogu pomoći u ostvarivanju rješenja za te potrebe

Ravnomjerni
razvoj škola
kad su u
pitanju
opremanje i
obnova

- Pronalaženje načina ostvarivanja dodatnih sredstava (EU projekti, radionice, iznajmljivanje prostora / zajedničko korištenje opreme od strane poduzeća / obrta i škola, gospodarstvenici koji imaju potrebu za radnicima - stipendije i sl.)
- Osiguravanje uvjeta potrebnih za realizaciju identificiranih načina financiranja (propisi, dozvole, prenošenje znanja)
- Poticanje slabije razvijenih županija ili slabije razvijenih (rubnih) dijelova unutar županija na aktivnije i učinkovitije korištenje mogućnosti koje su im na raspolaganju (edukacijom, uključivanjem u projekte itd.)

6. PREGLED REZULTATA: ŽUPANIJSKI UPRAVNI ODJELI ZA OBRAZOVANJE

6.1. Razvoj županije kroz kvalitetu i uspješnost strukovnih škola

- Većina procjenjuje kvalitetu i uspješnost rada odličnom ili dobrom
- Pozitivno mišljenje vezano uz utjecaj kvalitete i uspješnosti strukovnih škola na razvoj županije
- Neki predstavnici smatraju kako kvaliteta i uspješnost strukovnih škola značajno utječu na razvoj županije, dok drugi vide utjecaj, ali tek u nekoj određenoj mjeri (ovisno o situaciji – stanju u gospodarstvu i sl.)
- Svi navode kako direktan utjecaj na razvoj gospodarstva županije ima usklađenost upisnih programa u strukovnim školama i tržišta rada, i to na sljedeće načine:
  - upisivanje programa za deficitarna zanimanja te smanjenje upisa za suficitarna
  - povezivanje lokalnih srednjih strukovnih škola i lokalnih obrtničkih zanimanja
  - ponuda adekvatnih radnih mjesta nakon završetka obrazovanja kako bi se učenike zadržalo u županiji
  - suradnja srednjih strukovnih škola s Gospodarskom i Obrtničkom komorom

„Strukovno obrazovanje ako gledate s aspekta kvalitete – kvalitetni nastavnici, nastavni plan i program, uvjeti rada u školi – normalno da će osigurati kvalitetnije učenike koji završavaju srednju školu, koji će se danas, sutra, uključiti u proces rada. Takvi učenici će doprinijeti i razvoju samog gospodarstva i županije u cjelini.“

- Spremnost učenika na očekivanja tržišta rada očituje se kroz kvalitetu programa u srednjim strukovnim školama, osobito kad su u pitanju:
  - › rad s modernim tehnologijama i alatima
  - › stručna (učenička) praksa

„Prvo ako imamo zajedničko planiranje upisne politike i osiguranje mjesta za provođenje praktične nastave, osiguranje tipa kadrovskih i drugih uvjeta u školama onda će kvaliteta obrazovanja biti bolja, kadrovi koji izađu će biti uspješniji i u tom kontekstu će sigurno utjecati na obrazovanje, jer čovjek u suštini radi ono što zna.“

6.2. Financiranje strukovnih škola

6.2.1. Financiranje strukovnih škola: područja ulaganja županija

Najčešća područja u koja se ulažu osigurana sredstva su:

- investicijsko održavanje škola (obnova)
- kapitalna ulaganja
- sufinanciranje EU projekata
- opremanje i prilagođavanje učionica / radionica / praktikuma u struci (alati / materijali)
prijevoz učenika i nastavnika

Ostala područja financiranja (navedena od strane manjine obuhvaćenih županija) su:

- sufinanciranje i razvoj centara izvrsnosti / kompetencija
- ulaganje u modernizaciju nastave
  - › npr. učionica budućnosti, strojevi i alati iz područja robotike
- ulaganje u dodatnu opremu za pojedine sektore (npr. kamion za sektor Prometa i logistike)
  - proširenje prostornih kapaciteta škola
  - izgradnja novih škola
  - natjecanja
    - › troškovi održavanja, materijala i prijevoza učenika
  - stipendije i novčano nagrađivanje za učenike koji postignu značajne rezultate
  - stručna usavršavanja nastavnika (seminari i edukacije)

Srednje strukovne škole imaju veće zahtjeve za opremanjem, u odnosu na druge škole upravo zbog potrebe za:

- dodatnim prostornim kapacitetima za radionice / praktikume
- opremanjem modernim tehnologijama i alatima
- održavanjem opreme / alata (visoki troškovi)

6.2.2. Financiranje strukovnih škola: područja i segmenti koje županije preferiraju prilikom razmatranja dodatnih ulaganja

Dodatno ulaganje u opremanje strukovnih škola, koje se ujedno i najčešće navodi prilikom razmatranja dodatnih ulaganja:

- ▶ nova računalna oprema
- ▶ ujednačeno opremanje svih škola kako bi one bile na jednakoj razini po kvaliteti opreme, a samim time i kvaliteti nastave
- ▶ ulaganje u knjižni fond (osobito imajući u vidu izazove s udžbenicima i literaturom koji su prisutni u srednjim strukovnim školama)

Povećanje kapitalnih investicija putem:

- ▶ građevinskog unaprjeđenja školskih objekata (obnova krovova, fasada, nova stolarija – s naglaskom na prozore)
- ▶ ulaganja u poboljšanje energetske učinkovitosti školskih objekata (manja energetska potrošnja i financijski troškovi, osobito tijekom zimskih i ljetnih mjeseci)
- ▶ proširenja prostornih kapaciteta škola

Modernizacija nastave i nastavnih procesa:

- ▶ pomoć u organizaciji praktične nastave kod poduzetnika / obrtnika (u gospodarskim djelatnostima)
- ▶ pomoć u uspostavljanju i poboljšanje suradnje obrazovnog i gospodarskog sustava
- ▶ sudjelovanje u prilagodbi obrazovnog sustava i kurikula trenutačnim potrebama tržišta rada
- ▶ sudjelovanje u razvoju prijedloga i komunikaciji vezano uz otvaranje novih zanimanja / smjerova, a koji bi bolje odgovorili na potrebe tržišta i potencijalno bili atraktivniji / privlačniji budućim učenicima
- ▶ ulaganje u centre izvrsnosti / kompetentnosti

Obrazovanje strukovnih nastavnika (unaprjeđenje znanja i vještina) putem osiguravanja sredstava za:

- ▶ stručno usavršavanje i osposobljavanje (formalno obrazovanje)
- ▶ organizaciju edukacija (neformalno obrazovanje)

Spominju se i dodatna ulaganja u poboljšanje socijalnog standarda učenika (prijevoz, prehrana).

6.2.3. Izvori / osiguravanje sredstava za financiranje

Osnovna sredstva za sve županije osiguravaju se iz državnog proračuna temeljem Vladine Odluke o mjerilima i kriterijima za financiranje minimalnog financijskog standarda srednjih škola u Republici Hrvatskoj

- ▶ sredstva se raspoređuju školama s obzirom na financijske planove škole
- ▶ osnovna sredstva su dovoljna uglavnom za pokrivanje osnovnih troškova obnove i opremanja škola

„Mi financiramo sve ono što smo po zakonu dužni sufinancirati. Znači, to su ta decentralizirana sredstva koja mi dobivamo na razini države i koja mi prosljeđujemo školama.“

Manji broj županija daje prednost strukovnim školama u odnosu na ostale škole, te izdvajaju veću (pojačanu) količinu financija kako bi osnažile srednje strukovne škole.

„I inače imamo poseban naglasak na školstvo u županiji, a sada pokušavamo osnažiti i to strukovno školstvo u tom zadnjem periodu. Intenzivno radimo na tome.“

Pojedine županije spominju i dodatne izvore sredstava osiguranih za srednje strukovne škole kroz:

- ▶ povlačenje sredstava iz širih javnih potreba za pojedine sektore
- ▶ program „plus“ za financiranje aktivnosti, programa i projekata iz širih javnih potreba
- ▶ fond za financiranje potrebitijih škola (iznimno stari / neopremljeni školski objekti)
- ▶ donacije
- ▶ vlastite županijske prihode

6.2.4. Izazovi u financiranju strukovnih škola

Najveći problem u svim županijama je nedostatak osnovnih osiguranih sredstava za kvalitetno ulaganje u obnovu i razvoj škola:

- ▶ sredstva su unaprijed strogo planirana
- ▶ raspodjela funkcionira po principu prioriteta (hitne intervencije imaju prioritet, npr. prokišnjavanje krova, promjena strujnih instalacija, rješavanje problema s grijanjem i sl.)
- ▶ veliki je broj škola na koje je potrebno raspodijeliti sredstva
- ▶ kod slabije razvijenih županija (s malo škola) osnovna osigurana sredstva su mala, te je izazov kako s njima učiniti nešto što bi uistinu učinilo značajnu razliku na pojedinu školu

„Trebalo bi napraviti decentralizaciju sredstava, financiranja, a ne da država određuje minimalni standard jer minimalni standard je isti za sve županije iako je svaka županija drugačije razvijena.“

Trenutačno relativno loša suradnja s gospodarstvom - postoji želja za poboljšanjem tog odnosa kako bi gospodarski subjekti pomogli u poboljšanju trenutačnog stanja u strukovnim školama:

- ▶ ulaganjem financijskih sredstava u opremanje škola ili darivanjem same opreme
- ▶ osiguravanjem stipendija za učenike (a čime bi ujedno pomogli u zadržavanju učenika u županiji, lakšem pronalaženju radnih mjesta nakon završene srednje škole / učenik ima 'siguran' posao, lakšem pronalaženju budućih zaposlenika / poslodavac ima 'sigurnog' radnika - iznimno aktualna tema s obzirom na sve veći broj deficitarnih zanimanja, odnosno manjka radnika na tržištu rada)

Procjena rizika ulaganja u pojedine nastavne programe/ smjerove - nije isplativo ulagati u opremu ako:

- ▶ zbog malog broja učenika upisanih u pojedina zanimanja spajaju različita zanimanja u jedan razredni odjel
- ▶ dolazi do gašenja određenih zanimanja jer uopće nema interesa učenika
- ▶ se otvaraju programi / smjerovi koji nisu nužno potrebni tržištu rada, te će se ugasiti kroz manji broj godina

Visoki troškovi kontinuiranog stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih zanimanja:

- ▶ stvorena je atmosfera u kojoj se javlja sve veći broj zahtjeva za kontinuiranim stručnim usavršavanjem nastavnika
- ▶ takav pomak percipira se pozitivno, ali ujedno iziskuje dodatne troškove
- ▶ kontinuirano usavršavanje nije samo želja nastavnika za cjeloživotnim učenjem i širenjem znanja, već je i temeljna potreba uvjetovana ubrzanom razvojem moderne tehnologije, opreme i alata

6.3. Opremljenost strukovnih škola

6.3.1. Opremljenost strukovnih škola: uvid u trenutačno stanje

Trenutačna opremljenost strukovnih škola je ocijenjena kao uglavnom zadovoljavajuća

- ▶ za ispunjenje osnovnih potreba (opremanje učionica – računala itd.) zaslužna je većinom županija
- ▶ dodatne potrebe opremanja zadovoljene su zahvaljujući sufinanciranju i financiranju preko EU projekata (suvremena informatička tehnologija, suvremeni strojevi specifični za pojedini sektor / zanimanje)

Izdvajanje županijskih sredstava vrši se prema lista prioriteta:

- ▶ potrebitije škole imaju prednost (one škole koje su općenito zapostavljene / slabije opremljene)

Neovisno o tome, svi navode kako postoji puno prostora za unaprjeđenje postojećeg stanja:

- ▶ zamjena zastarjele opreme (isključivo kako bi bila postignuta razina koja zadovoljava)
- ▶ ulaganjem u modernu opremu koja prati suvremene trendove i potrebe tržišta

„Ako bih ocijenila nekom ocjenom, ja bih rekla dobar. Zato što ima puno prostora za unaprjeđenje postojećeg stanja. Ovo što naše škole sada posjeduju je zapravo oprema koja je spremna za zamijeniti ju. Dakle, ona onemogućava realizaciju nastavnog plana i programa, onu realizaciju koja je trenutačno potrebna. Međutim, radi se o zastarjeloj opremi, radi se o opremi, ako govorimo o informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji, koju je na tržištu moguće zamijeniti za novo. Dakle, to je oprema koja bi trebala biti u svakom slučaju unaprijeđena.“

Opremljenost škola se razlikuje s obzirom na područje Hrvatske u kojem se nalaze (županiju) i sektor kojem pripadaju:

- ▶ u nekim županijama su sve škole podjednako opremljene, dok u drugima postoje velike razlike u opremljenosti
- ▶ također, opremljenost škola ovisno o sektoru može varirati, međutim nije identificiran trend koji sektor je u tome uspješniji
- ▶ uglavnom se trend razlikuje od županije do županije i potencijalno ovisi i o tome koja je gospodarska grana u kojoj županiji bolje razvijena ili spremnija ulagati u srodni sektor unutar obrazovnog sustava, odnosno o kompetencijama i entuzijazmu nastavnika koji angažiranjem na projektima mogu doprinijeti opremljenosti škola

6.3.2. Uloga županija u opremanju strukovnih škola

Županije najviše sudjeluju financiranjem preko:

- ▶ raspodjele decentraliziranih sredstava za obrazovni sustav (u nekim županijama prednost u opremanju imaju upravo strukovne škole)
- ▶ uključenosti u postupak javne nabave
- ▶ županijskih donacija, dok kod nekih škole same stvaraju kontakte i dogovaraju donacije
- ▶ županijskih sredstava iz kojih samo neke županije izdvajaju za opremanje radionica

Gotovo sve županije na neki način sudjeluju u projektima za obnovu škola iz EU fondova:

- ▶ poticanjem škola na sudjelovanje na EU projektima
- ▶ osposobljavanjem škola (nastavnika, zaposlenika u školi) za samostalno pisanje projekata (edukacije)
- ▶ sufinanciranjem ili predfinanciranjem EU projekata
- ▶ prijavama programa za centre izvrsnosti / kompetencija

Za opremanje strukovnih škola važna je i:

- ▶ suradnja s gospodarstvenicima
- ▶ međusektorska suradnja
- ▶ podrška jedinica lokalne samouprave
- ▶ podrška medija

„I vjerujemo da je to jedan početak međusektorske, kvalitetne suradnje za dobrobit svih. Tu će jako puno profitirati strukovna zanimanja i strukovne škole. Sad bih vam trebala dati jedan primjer, u tim ugovorima već unaprijed stoji da će oni ulagati i u opremu i u razmjenu i u međunarodnu edukaciju i svašta. I gospodarstvenici, i mi i škole, jedinice lokalne samouprave i svi. To je jako dobra stvar. Bit će 'bum!'“

6.3.3. Izazovi u opremanju strukovnih škola

Glavni problem u svim županijama je nedostatak sredstava:

- ▶ značajna sredstva potrebna su za opremanje učionica i radionica suvremenim strojevima i tehnologijama
- ▶ potrebno ulaganje u opremu za održavanje prostora izvan objekta škole (vrtovi, poljoprivredne površine)
- ▶ kad se ulaže u druge sustave, manje je sredstava koja se dodatno mogu izdvojiti za obrazovanje (uz sredstva koja su već uložena iz decentraliziranih sredstava za obrazovanje)

U nekim županijama rubna područja nisu dovoljno razvijena da bi se isplatilo veće ulaganje u opremanje škola, odnosno limitirani su dodatni izvori financiranja:

- ▶ nedovoljan broj učenika / polivalentne škole
- ▶ manji broj uspješnih tvrtki, zbog čega je suradnja s gospodarstvenicima slaba (izostanak donacija)

Problemi vezani uz gašenje / otvaranje smjerova / zanimanja u školama:

- ▶ županija ulaže u zanimanja dugi niz godina, a potom se javi potreba za novim usmjerenjima koja zahtijevaju ponovno opremanje
- ▶ stipendiranje deficitarnih zanimanja nije organizirano

Ostali izazovi:

- ▶ nedostatak prostornih kapaciteta za opremanje
- ▶ zakonske regulative (opremanje po određenim standardima) koje se moraju izvršiti u kratkom vremenskom periodu
- ▶ nedovoljna suradnja s ministarstvima (Ministarstvom znanosti i obrazovanja te Ministarstvom gospodarstva, poduzetništva i obrta)
- ▶ nedostatak ljudi koji su licencirani i osposobljeni za pisanje EU projekata i planiranje troškova
- ▶ komunikacija sa školama (ravnateljima)
- ▶ ravnomjerno ulaganje u sve škole na području županije

6.4. Održavanje strukovnih škola

6.4.1. Uloga županije u održavanju strukovnih škola

Županije uglavnom ne rade značajnu razliku između opremanja i održavanja, stoga se neke informacije vezane uz ulogu i izazove ponavljaju.

Načini na koje županija održava škole putem ulaganja decentraliziranih sredstava:

- ▶ rad na infrastrukturi škole (promjena instalacija, obnova fasade, ličenje zidova, promjena stolarije, radionice)
- ▶ investicije u energetska obnova škola (postavljanje solarnih ploča, štednih rasvjetnih tijela)
- ▶ plaćanje režija
- ▶ sanacije koje diktira zakon / propisi ili škole traže
- ▶ održavanje okoliša

Količina sredstava koja se ulažu u održavanje ovisi o:

- ▶ listi prioriteta
- ▶ hitnim intervencijama (nepredviđeni kvarovi)
- ▶ specifičnosti škola / potrebama smjerova unutar škola (neki sektori / smjerovi zahtijevaju radionice, dok je drugima dovoljna učionica)

Neke županije naglašavaju maksimalno sudjelovanje u održavanju:

- ▶ kao investitor ili suinvestitor za održavanje
- ▶ putem suradnje s MZO-om, Regionalnom energetska agencijom, lokalnom zajednicom, školama
- ▶ pružanjem pomoći u izradi / izradom projektnih dokumentacija

Pojedine škole samostalno ostvaruju dodatne prihode ili pronalaze alternativne izvore financiranja (kroz radionice, praktikume, EU fondove) za opremanje i podizanje standarda škole.

6.4.2. Izazovi u održavanju strukovnih škola

Sve županije kao glavni problem navode nedostatak financijskih sredstava:

- nedovoljno sredstava osiguranih kroz decentralizirana sredstva
- županije uglavnom ne mogu izdvojiti dodatne prihode za veća ulaganja u održavanje škola

„Na početku kad smo radili na projektu i onda kad je prošlo vrijeme i kad se došlo do stvarnih potpisivanja ugovora, država je onaj obećani iznos smanjila, i to dosta smanjila, tako da nas je ostavila u vrlo nezavidnoj situaciji i trebamo osigurati puno veći iznos nego smo imali u prvobitnom planu. I što napraviti? Nedavno je bila županijska skupština i kreditno smo se zadužili.“

- jedan od značajnijih izazova predstavljaju i nepredviđeni kvarovi
- zahtijevaju preusmjeravanje sredstava i rebalans proračuna

Ostali izazovi vezani za obnovu škola:

- ishođenje građevinskih dozvola
- upitni vlasničko-pravni odnosi kada su u pitanju područne škole (kulturno dobro, općenarodna imovina, vlasništvo)
- ravnomjerno ulaganje u sve škole na području županije

6.5. Centri izvrsnosti / kompetencija

6.5.1. Percepcija županija vezana za centre izvrsnosti/ kompetencija

Sve županije imaju pozitivne stavove prema centrima izvrsnosti / kompetencija.

„Po meni je to izvrsna ideja. Baš iz tog razloga što je to međusektorska suradnja. To je ono što je nama u cijeloj državi itekako potrebno.“

Navode direktan utjecaj razvoja takvih centara na:

- ▶ cjelokupan razvoj županije
- ▶ razvoj gospodarstva u županiji
- ▶ kvalitetu strukovnog obrazovanja
- ▶ međusektorsku suradnju
- ▶ motivaciju i spremnost učenika za tržište rada te posredno na njihov ostanak unutar županije nakon završetka školovanja

„Da, to je jako dobra stvar. Mislim da postojeći način strukovnog obrazovanja gdje imamo u svakom gradu od svega pomalo, mislim na programe, puno je bolje imati nekoliko centara koji će biti opremljeni maksimalno, top, gdje će nam dolaziti učenici iz drugih gradova odraditi stručnu praksu, nego da imamo određena zanimanja po većem broju gradova, a onda kvaliteta opreme u takvim školama nije na razini.“

Neovisno o prisutnim pozitivnim reakcijama, županije uspješno identificiraju i problematična područja u razvoju takvih centara, a koja su navedena kasnije.

6.5.2. Uloga županija u osnivanju centara izvrsnosti / kompetencija i njihovoj realizaciji

Većina naglašava sudjelovanje u realizaciji centara putem podrške u:

- ▶ prijavi projekata za izgradnju centara izvrsnosti na EU natječaju
- ▶ planiranju širenja prostornih kapaciteta raspoloživih za centre
- ▶ prilagodbi nastavnih programa (povećavanje praktičnog dijela nastave)

„A kako će to prostorno izgledati mi tu imamo jako dobro rješenje. Mi imamo staru jezgru u gradu koju želimo revitalizirati. Mi imamo stare napuštene vojarnje. Mi ćemo to zajedno i preko fondova obnavljati i širiti naše centre.“

Županije uglavnom sudjeluju financijskim ulaganjem u osnivanju takvih centara i realizaciju njihovog (budućeg) rada:

- ▶ osiguravanje dijela proračuna
- ▶ partner u sufinanciranju projekata
- ▶ putem programa javnih potreba
- ▶ traženje dodatnih izvora financiranja
- ▶ osiguravanje sredstava za odlazak učenika u centre izvrsnosti
- ▶ osiguravanje sredstava za stručno usavršavanje nastavnika

Za samostalno financiranje takvih centara županije nemaju dovoljno raspoloživih sredstava.

„Nadamo se da neće biti nikakva. Zašto sam rekao nikakva? Jer svi očekujemo da će centre izvrsnosti financirati Ministarstvo iz EU fondova. I takva je bila ideja.“

6.5.3. Izazovi vezani uz centre izvrsnosti / kompetentnosti

Neovisno o pozitivnim stavovima, postoji niz nesigurnosti koje su vezane uz razvoj i realizaciju centara izvrsnosti / kompetentnosti.

Najviše se spominju sljedeći problemi vezani uz financiranje centara:

- ▶ upitno sudjelovanje države i MZO-a u realizaciji i financiranju
- ▶ mogućnosti županijskog financiranja su limitirani
- ▶ potreba za kontinuiranim ulaganjem u takve centre
- ▶ iziskuju značajna sredstava za opremanje suvremenom tehnologijom i strojevima (koji se iznimno brzo razvijaju i raspoloživa oprema u relativno kratkom vremenskom periodu postaje zastarjela)

„Mi sad u biti tražimo i daljnje izvore financiranja, baš ono konkretno kod te obrtničke škole koja nam je jedan od centara kompetentnosti koje smo prijavili, da tu slabu točku razvijemo u potpunosti. Moramo naći neke nove financijske kapacitete jer to s postojećima, to je prevelik izazov za nas. Morali bismo pronaći otvorene natječaje europskih fondova ili načine financiranja iz Ministarstva. Tu intenzivno tražimo rješenje tog problema.“

Često se spominju i izazovi vezani uz prijavu natječaja za izgradnju centara izvrsnosti / kompetentnosti

- ▶ neujednačeni kriteriji i sustav bodovanja natječaja za osnivanje centara izvrsnosti za sve škole
- ▶ upitno povlačenje sredstava iz EU fondova za lokacijski bliske centre izvrsnosti (npr. dvije susjedne županije)
- ▶ premalo vremena za pripremu natječaja (nedovoljni resursi)
- ▶ u nekim školama projekti se ne prijavljuju zbog nezainteresiranosti ravnatelja za uspostavljanje centara

„A centre kompetentnosti nismo prijavili, niti jedan moj ravnatelj strukovnog obrazovanja me nije nazvao i pitao radimo li mi nešto po tom pitanju, a oni bi tu trebali biti nositelji, a mi samo tehnička potpora i podrška.“

Postoji i niz nesigurnosti vezanih za održivost takvih centara

- ▶ nedostatak stručnog kadra u određenim sektorima / zanimanjima
- ▶ upitan upravljački dio (tko će upravljati centrima – škole ili županije)
- ▶ potencijalno neisplativo ako učenici nakon obrazovanja i edukacije odlaze u inozemstvo (nužna je procjena rizika)

„To je sada opet ono naše ulaganje u taj segment, jer ako i plaće budu male, to neće privući kvalitetan kadar, a onda je bez njega teško ostvariti upravo te visoke ciljeve koji se moraju postaviti visoko i koji se moraju ostvariti i realizirati, jer nije cilj samo imati centre. Oni doista moraju odgovoriti zahtjevnim zadaćama.“

Spominju se i prevelika očekivanja vezana uz realizaciju centara, a koja ne uzimaju u obzir stvarne mogućnosti.

„Stvar je realizacije. Ako će se to provesti kako treba, a pod tim podrazumijevam da se kod izrade svih zakonskih i podzakonskih akata vodi računa o stvarnim mogućnostima i ako se u startu definiraju izvori sredstava te osiguraju potrebna sredstava, to će onda ići. Ako ostane samo deklarativno, onda ćemo imati malo onaj početni elan koji će dati rezultat i onda kada on splasne imamo one naše poznate probleme gdje počinjemo improvizirati.“

U nekim je županijama prevelika trenutačna neusklađenost potreba gospodarstvenika, plana i programa srednjih strukovnih škola i centara izvrsnosti uz izostanak konstruktivnog dijaloga na tu temu.

„...mi konstantno zadnjih godina slušamo. Ako slušate gospodarstvenike onda je njihova priča najčešće – vi u školama obrazujete ono što nama ne treba, a ako slušate škole onda će vam škole reći – kada pitamo gospodarstvo onda oni ne znaju što im treba ili bi često htjeli dobiti instant proizvod.“

6.6. EU projekti

6.6.1. Utjecaj EU projekata na kvalitetu strukovnog obrazovanja

Sve županije sudjeluju u prijavama i realizaciji EU projekata koje škole prijavljuju - smatraju ih zaslužnima za podizanje razine kvalitete obrazovanja u školama.

„Evo od kada su zapravo krenule ove mogućnosti koje nam daju EU fondovi mi smo se maksimalno angažirali i uključili u njih i vjerujemo kako ćemo mi zapravo podignuti kvalitetu odgoja i obrazovanja u našim školama, znači i samim time obnovama putem EU sredstava.“

Kroz EU projekte škole osiguravaju financijska sredstva za:

- edukaciju nastavnika (i učenika) s naglaskom na stjecanje aktualnih znanja i vještina unutar sektora
- opremanje i održavanje škola (suvremena oprema)
- obnovu (energetska obnova pa čak i izgradnja škola ili proširenje postojećih prostornih kapaciteta škola)
- osnivanje centara izvrsnosti
- realizaciju ideja / projekata za koje nema dovoljno sredstava u sklopu dodijeljenih osnovnih decentraliziranih sredstava:
  - › podizanje socijalnog standarda učenika (prehrana i sl.)
  - › uvođenje pomoćnika u nastavi za učenike s posebnim potrebama
  - › uvođenje i provedba aktivnosti za darovite učenike

„Tako da pojedini projekti omogućavaju da se škole opreme u pojedinim segmentima, ali nije tu naglasak na opremanju, nego tu se radi o dijelu opreme koji je možda i moguće dobiti kroz taj projekt. Dakle, nije projekt isključivo usmjeren na opremanje škole, nego se radi o naglasku na edukaciju, a što nam je jako drago i tu dajemo punu podršku našim školama, npr. edukaciji naših učenika. I pored toga obično bude nešto malo i opreme.“

6.6.2. Izazovi u procesu izrade i realizacije EU projekata

Manjak zaposlenika unutar županijskog odjela:

- nedostaje zasebni županijski odjel koji se bavi provedbom natječaja
- premalo zaposlenih unutar županijskog Upravnog odjela za obrazovanje, te nije moguće izdvojiti pojedine zaposlenike koji bi se bavili isključivo povlačenjem sredstava za projekte vezane za obrazovne sustave
- problem preopterećenosti zaposlenih koji rade na projektima (jer uz to odrađuju i sve druge poslove unutar odjela koji su im u opisu radnih zaduženja)
- u nekim županijama postoje odjeli za međunarodnu suradnju i europske poslove / EU fondove koje vide kao odjele koji mogu pomoći u ovom području

Trenutačna educiranost zaposlenih uglavnom nije na zadovoljavajućoj razini, no pojedine županije izdvajaju sve više financijskih sredstva za osposobljavanje kadra za provođenje EU projekata:

- verificirani program „Menadžer za pisanje i provođenje EU projekata“
- edukacije i stručna usavršavanja za voditelje EU projekata
- održavanje radionica u suradnji s MZO-om i agencijama

Pisanje, provedba i realizacija EU projekata su vremenski iznimno zahtjevni

- u vidu vremenskih resursa potrebnih za pripremu materijala i organizaciju projektnih aktivnosti
- spominju se i zahtjevi za pripremom / ispunjavanjem opsežne dokumentacije

„Puno papirologije, zatrpani birokracijom. Ja razumijem da se sredstva moraju opravdati, to nam je sve jasno, ali ako smo nešto radili prije 4 godine, onda bi po meni godinu dana od provedbe tu bi priča trebala biti završena jer ljudi koji su radili prije 4 godine više ne rade u županiji, onda ulazimo u arhivu, tražimo papire, onda nam se sredstva priznaju, ne priznaju, evo taj dio je problematičan.“

6.6.3. Suradnje koje županije ostvaruju vezano uz EU projekte

Najviše se spominje suradnja s Regionalnom razvojnom agencijom te vanjskim konzultantima za pomoć u provedbi projekata, uglavnom zbog ograničenih resursa koji su na raspolaganju unutar županijskih odjela.

Često navode i suradnju s:

- ▶ ministarstvima (MZO, MRRFEU, MGIPU, MK)
- ▶ srednjim strukovnim školama
- ▶ Regionalnom energetske agencijom
- ▶ Gospodarskom i Obrtničkom komorom
- ▶ Zavodom za zapošljavanje
- ▶ ostalim županijskim odjelima (odjelima za međunarodnu suradnju i EU fondove)

Dodatno se spominje suradnja s fakultetima i Agencijom za mobilnost i programe Europske unije (AMPEU) i Agencijom za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (ASOO).

Navodi se potreba za iniciranjem odnosno jačanjem međusobne suradnje:

- ▶ srednjih škola unutar županija
  - u cilju širenja znanja vezanih uz prijave, pisanje i provođenje projekata
- ▶ na međužupanijskoj razini
  - u cilju učinkovitije produkcije ideja i otvaranja većih mogućnosti u samoj provedbi

„Znači, širiti suradnju na druge županije i to je onda i kvalitetnije, a znate i sami kad je više glava skupa, više ideja i više je provedivo i pokrije se veći prostor. Mislim da je to budućnost.“

6.7. Suradnja županija s institucijama

6.7.1. Suradnja županija s institucijama

→ SURADNJA S MINISTARSTVOM ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

Spominje se uglavnom korektna (povremena) suradnja, primarno u vidu funkcioniranja škola općenito i financiranja škola.

ŽUPANIJSKI UPRAVNI ODJELI ZA OBRAZOVANJE

SURADNJA S...		PODRUČJA SURADNJE
ministarstvima (MZO, MRRFEU, MGIPU, MK)	→	EU projekti, centri izvrsnosti, upisna politika, učenička natjecanja, edukacije
agencijama (ASOO, Reg. razvojna agencija, Reg. energetska agencija, AMPEU)	→	EU projekti, natjecanja, edukacije, stručno osposobljavanje
komorama (HGK, HOK)	→	EU projekti, poboljšanje stručne prakse, stipendiranje učenika, opremanje, zaštita na radu
srednjim strukovnim školama	→	EU projekti, financiranje, opremanje i održavanje škola, natjecanja
gospodarskim sustavom (poduzetnici, obrti)	→	opremanje škole, usklađivanje nastavnog programa s tržištem rada, poboljšanje strukovne prakse
Zavodom za zapošljavanje	→	edukacije za EU projekte, nastavni programi / smjerovi
drugim županijskim odjelima	→	EU projekti
ostalo (fakulteti i sl.)	→	EU projekti

„Kod Ministarstva imamo jako dobar *feedback* stvarno u svemu što smo ih do sada tražili i koliko smo trebali. Evo, imamo jako dobru suradnju s više tih odjela tamo.“

Unutar MZO-a, županije najviše surađuju s Odjelom za financije

- Osim samog financiranja, najčešća područja suradnje su:
  - ▶ upisna politika strukovnih škola (planiranje i utvrđivanje kriterija za upis i otvaranje novih smjerova / zanimanja)
  - ▶ projekti financirani iz EU fondova (sufinanciranje, prijava, realizacija)
  - ▶ osmišljavanje i stvaranje centara izvrsnosti / kompetentnosti
  - ▶ učenička natjecanja
- Prijedlozi za poboljšanje suradnje:
  - ▶ povećati broj zajedničkih sastanaka
  - ▶ veći angažman u aktivnostima u kojima je županija samo potpora u realizaciji (a za realizaciju kojih su potrebni podrška, odluke, smjernice na višoj razini)
  - ▶ omogućiti dostupnost baze podataka i uvid u podatke vezane uz škole i opremu, npr. prostorne kapacitete, tehničke karakteristike i sl. u cilju olakšavanja prijave za EU projekte

→ SURADNJA S AGENCIJOM ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE I OBRAZOVANJE ODRASLIH

Županije ostvaruju povremenu suradnju s ASOO-om, koju ocjenjuju dobrom

- ▶ slična procjena kao i kod evaluacije suradnje s MZO-om
- ▶ neki navode izostanak nužnih povratnih informacija od ASOO-a vezano uz poslane prijedloge i primjedbe

Najčešća područja suradnje:

- ▶ organizacija natjecanja učenika strukovnih škola (županijska, međužupanijska, regionalna, državna)

„To je ono što je pomalo aktualno. To je zajednička provedba natjecanja učenika u ovom području koje organizira Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih. I jednako tako kada su u pitanju nekakve aktualne teme usavršavanja nastavnika, stručnih nastavnika, te stvaranje drugih uvjeta za kvalitetniji rad u školama.“

Većina se izjasnila kako ih se uopće ne poziva na stručne skupove – neovisno o razini organizacije (državna, županijska itd.), dok ostali (manjina) na takvim skupovima (okrugli stolovi, prijave i aplikacije na natječajne, kvaliteta, ocjenjivanje, stipendiranje, promocija, tumačenje zakona) sudjeluju redovito.

- ▶ Oni koji sudjeluju ocjenjuju ih korisnima i smatraju kako unaprjeđuju djelovanje svih aktera unutar sustava
- ▶ Smatraju kako je potrebno povećati suradnju s ASOO-om, povećanjem istraživanja, unaprjeđivanjem vanjskog vrednovanja i organiziranjem skupova

„Uglavnom nas kao osnivače zanimaju teme koje na neki način se ne tiču samo rada škola, nego se tiču i nas kao osnivača. Dakle, gdje bismo i mi htjeli imati nekakvu povratnu informaciju, tako da nastojimo te skupove popratiti.“

→ SURADNJA SA STRUKOVNIM ŠKOLAMA

Suradnja sa školama uglavnom je organizirana oko dodjeljivanja raspoloživih decentraliziranih sredstava na temelju financijskih planova i proračuna škola

- ▶ financiranje opreme, održavanje i obnova škola

Suradnju s ravnateljima strukovnih škola većinom ocjenjuju kao odličnu

- ▶ većina predstavnika redovito dobiva povratne informacije od ravnatelja

„Nastojimo povremeno održavati sastanke s ravnateljima, a oni se međusobno organiziraju. Znači imaju sastanke i tu nas pozivaju te sukladno našim obvezama i mogućnostima, koliko imamo vremena, odlazimo na te sastanke. Znači u svakom slučaju smo povezani. Uvijek bi ta suradnja mogla biti i bolja i veća, ali možemo reći da funkcionira.“

Županijska suradnja sa školama u značajnoj mjeri vezana je i uz EU projekte (županije potiču na angažman oko prijave na projekte):

- ▶ sufinanciraju ili predfinanciraju EU projekte
- ▶ potiču međusobnu suradnju srednjih strukovnih škola unutar županije – edukacije vezane uz prijave, pisanje i provođenje projekata
- ▶ organiziraju edukacije za nastavnike / zaposlenike škole koji će raditi na projektima (ako imaju na raspolaganju potrebne resurse za organizaciju takvih edukacija)

„Znači, škole se nama javljaju ako imaju nekih novih ideja, a na što ih mi zapravo i potičemo, a s obzirom na EU fondove i situaciju u kojoj se svi skupa nalazimo – da su uvijek nedostatna sredstva – potičemo ih da se maksimalno angažiraju oko izrade samih projekata.“

6.7.2. Suradnja s gospodarskim sustavom

Trenutačna suradnja s gospodarskim sektorom je korektna, bolja u odnosu na prije, ali i dalje nedovoljno konkretna.

Suradnja s gospodarskim sustavom najviše se spominje u kontekstu usklađivanja nastavnih programa strukovnih zanimanja s potrebama na tržištu rada unutar županije:

- ▶ trenutačno gospodarstvenici pokazuju pojačani interes za dijalogom, a uslijed aktualnih kretanja na tržištu rada
  - sve veći broj deficitarnih zanimanja
  - nepostojanje nastavnih programa / zanimanja koja su im potrebna
  - odlazak osposobljenih radnika u inozemstvo
  - dostupni radnici sa završenim školovanjem ne raspolažu znanjima i vještinama potrebnima za rad u poduzećima / obrtima, a uslijed nedovoljno osuvremenjenog nastavnog plana i programa te nedostatka moderne opreme

Županije ocjenjuju sudjelovanje gospodarstva (poduzetnika i obrta) u opremanju škola kao nedovoljno.

Ne ulažu jer obrazovni sustav:

- ▶ ne prati potrebe za određenim zanimanjima
- ▶ ne prati promjene na tržištu (specifična znanja i vještine, oprema i sl.)
- ▶ ima nisku razinu svjesnosti o pozitivnim učincima sudjelovanja u opremanju na raspoloživost i sposobnosti budućih radnika

Trenutačno se aktivno razmišlja o prijedlozima različitih modela / načina kojima bi se gospodarstvenici potaknuli na sudjelovanje u opremanju škola:

- ▶ korištenje školskih radionica (prostornih kapaciteta) od strane gospodarstvenika koji su ih opremili (raspodjela kapaciteta u odnosu na potrebe gospodarstvenika i škola)
- ▶ uvođenje modela javno – privatnog partnerstva u opremanju

Prijedlozi za poboljšanje suradnje:

- ▶ bolja suradnja sustava gospodarstva i obrazovanja unutar pojedinih sektora
- ▶ jasnije definiranje potreba na tržištu rada
- ▶ poticanje ulaganja u opremanje škola

„Prvo ako imamo zajedničko planiranje upisne politike i osiguranje mjesta za provođenje praktične nastave, osiguranje tipa kadrovskih i drugih uvjeta u školama onda će kvaliteta obrazovanja biti bolja, kadrovi koji izađu će biti uspješniji i u tom kontekstu će sigurno utjecati na obrazovanje, jer čovjek u suštini radi ono što zna.“

Ugovaranje stipendija za učenike u deficitarnim zanimanjima

- ▶ bolja organizacija učeničke prakse
- ▶ povećanje broja sati učeničke prakse u poduzećima / obrtima
- ▶ kvalitetno mentoriranje učenika
- ▶ licenciranje obrtničkih radionica (uzimajući u obzir osiguranu opremu, pribor, provedbu zaštite na radu i sl.)

„Trebalo bi prilagoditi i obrazovni sustav trenutačnim potrebama i možda ta širina koju naši učenici dobivaju u strukovnim školama, možda se više bazirati na praktikumima, na praktičnom dijelu nastave. Taj praktični dio nastave bi trebalo onda za to školovati i nastavnike i kod gospodarstvenika njihove kadrove kako bi učenici dobili moderni pristup.“

„I to uostalom pokazuju oni primjeri gdje pojedine tvrtke i pojedini obrti u tom smislu su svjesni svoje uloge i izdvajaju za obrazovanje kvalitetnim mentorima, uvjetima za provođenje praktične nastave.“

